

Utazási láz, információéhség, ismeretközvetítés: francia utazók a reformkori Magyarországon

Szász Géza

egyetemi docens, Szegedi Tudományegyetem BTK Francia Irodalmi és Nyelvi Tanszék
szaszgeza@gmail.com

A 19. század első felében, a napóleoni háborúk lezárultával sajátos „utazási láz” lesz úrrá Franciaországon. A több tényező (pl. európai béke, közlekedési eszközök és úthálózat fejlődése, külföld iránti érdeklődés fokozódása) együttes hatásának köszönhető jelenség nem csupán az utazási kedv erősödésével (vagyis az utazások számának növekedésével), hanem a célországok diverzifikálódásával, új - vagy addig mellőzött – desztinációk megjelenésével is jár. E folyamat egyik nettó haszonélvezője lesz Magyarország, amely – noha viszonylag ritkán szerepel kizárólagos célországként – számos keleti és közép-európai utazás részterévé, s így a leírás egyik tárgyává válik. Sajátos szintet visz az útleírásokba az a tény is, hogy ez a periódus nagyjából lefedi Magyarország történetének egyik legizgalmasabb, az idegen számára is érdekesnek tekinthető időszakát, a reformkort.

Mivel az utazástörténeti kutatás már kellő mélységben feltárta az egyes utazók által követett útvonalat, illetve az útleírásokból kibontakozó országképet, előadásunkban elsősorban az utazás és a belőle született termék, az útleírás információs hozadékára fókuszálunk. Szem előtt tartva azt a tényt, hogy korabeli információs-ismeretközvetítő eszközök közül az útleírás az egyéni percepció, a személyes tapasztalat és az információ előbbiekből következő – vélt vagy valós - autentikussága és relatív frissessége révén tűnik ki, egy szűkebb korpusz vizsgálata alapján számba vesszük a *kurrens információ* korabeli sajátosságait, az információszerzés általános és egyéni módozatait, időbeliségét és hitelesítési eljárásait. Jóllehet az elméletileg a szélesebb olvasóközönség (ám a kor kiadói stratégiái miatt inkább csak az elit) számára készült útleírások nyilvánosságához kétség sem férhet, a bennük átadott információ még legalább két csoportot előnyben részesít.

Az első mindenképpen magukból az utazókból áll, akik megkerülhetetlenségük révén az információ elsődleges szállítóivá vagy éppen „csepegtetőivé” válnak (de adott esetben „fake news” vagy személyes álláspont közvetítésével dezinformálhatnak is).

A második, csak párhuzamos korpusz vizsgálatával felderíthető kör az ábrázolt ország elitje, amelynek tagjai a sajtóból, illetve közvetlenül a megjelent művekből tájékozódva értesülhetnek az útleíró által közvetített képről, annak elemeit vagy elemzését hasznosíthatják saját politikai tevékenységükben, illetve reflektálhatnak rá.